

Psalm - Tudor Arghezi - comentariu literar

Psalmii apartin liricii filozofice argheziene si exprima drama omului modern silit sa traiasca intr-o lume profana parasita de Dumnezeu si lipsita de miracolele de care lumea veche era plina.

Titlul acestor poezii, in jur de 16, risipite in volume din toate etapele creatiei argheziene evidentiaza diferentele dintre spiritualitatea crestina si mentalitatea moderna, nelinistita, pragmatica, omul modern fiind apasat de singuratate si aspirand la Divinitate cu care vrea sa comunice, dar aceasta dorinta este exprimata intr-o maniera aparte, uneori chiar sfidatoare.

Psalmii arghezienii amintesc astfel numai prin titlu de cei 150 psalmi din vechiul testament, apartinand cei mai multi lui David, tatal inteleptului rege Solomon, psalmi ce erau cantece de slava ale Divinitatii.

Psalmii arghezieni isi au originea in experienta religioasa a lui Arghezi dintr-o anumita etapa a existentei sale, cand a trecut printr-o criza existentiala, ezitand intre viata laica si cea ascetica, intre credinta in Dumnezeu si tagada acesteia, solicitand din partea Divinitatii niste semne palpabile ale existentei acesteia.

Dupa modelul psalmilor biblici dar si al poeziei populare de factura religioasa psalmii arghezieni sunt dialoguri imaginare intre poet si mantuitor, scrise intr-un limbaj fie solemn, fie patetic, uneori contestator sau aforistic, exprimand in felul acesta neincrederea, deznadejdea, speranta omului care invoca prezenta Divinitatii.

Relatia lui Arghezi cu Divinitatea exprimata in "Psalmi", dar si in alte cateva poezii filozofice este asemanatoare celorlalti poeti ai perioadei interbelice, respectiv Blaga si Voiculescu, poetul creand un fel de teologie negativa specifica expresionismului, prin care simtind ca Divinitatea nu-i raspunde, poetul si-a confectionat o aura demonica preferand chiar blestemul asupra tacerii si indepartarea Divinitatii.

Poemul "Psalm - Tare sunt singur" ilustreaza lirica existentiala a lui Arghezi, traducand atitudinile omului in fata divinitatii. Astfel psalmul reprezinta la Arghezi o marturisire a neintelegerii necunoscutului uman si divin in acelasi timp, un dialog cu divinitatea din partea careia spera sa gaseasca raspunsurile la intrebarile pe care si le pune, la problemele existentiale care il preocupa. Dupa cum afirma Mircea Zaciu, poemele ciclului "Psalmi" sunt "ca niste repere ce ar marca popasurile unei via dolorosa". Acesta este drumul de patimi pe care l-a parcurs Iisus Hristos pana la locul rastignirii, fiind denumit si drumul crucii, calvarul sau drumul Golgotei, un drum al patimirii, al suferintei si al jertfei, ca analogie "popasurile" reprezentand acele momente in care omul mediteaza la problemele existentiale si incearca sa gaseasca raspunsuri din partea divinitatii in aceasta privinta, stiind ca viata pe acest pamant are o finalitate.

Astfel se intampla si in poemul "Psalm", al treilea din intreg ciclul, care se constituie intr-un

monolog adresat si al carui tema este speranta revelatiei, a obtinerii unui raspuns sau semn din partea lui Dumnezeu de a carui existenta se intreaba. Starea sugerata este cea de singuratate: "Tare sunt singur". in aceasta situatie s-ar putea considera ca indoiala, deznadejdea si incrancenarea il cuprind: "Tare sunt singur, Doamne, si piezis!", fapt explicabil pentru acesta, care in starea de singuratate incearca sa gaseasca raspunsuri la niste intrebari esentiale pentru el. intr-un pasaj din cartea fiului scriitorului, Barutu Arghezi, se gaseste insa o afirmatie a lui Arghezi conform careia "Psalmii nu arata o deziluzie, ci mai degraba asteptarea unui raspuns care intarzie" si pe care nu a reusit sa il gaseasca in decursul perioadei in care a fost la manastirea Cernica, diacon la Mitropolie, respectiv la manastirea din Elvetia, deci prin intermediul dogmelor bisericesci, a contactului cu divinitatea in sensul inteles de biserica, prin rugaciune. Acestea reies chiar din marturisirile autorului cu privire la perioada calugariei: "Voiam sa traiesc o experienta, nu o dogma. Nu sunt un atare om. Mi-e indiferenta forma de religie, ceea ce ma intereseaza ar fi o nuanta noua de parfum de smirna si ceara, pe care speram sa o gasesc ratacind..."; el cauta de fapt eliberarea prin cunoastere si un alt tip de relatie cu divinitatea.

Metafora din al doilea vers "copac pribeag" evidentiaza tocmai aceasta stare, de ratacire, traducand ideea de singuratate, lipsa stabilitatii. Arghezi asociaza astfel doi termeni aparent opusi deoarece copacul este imobil, fixat in pamant, iar pribeag sugereaza miscarea. Copacul, simbol al vietii in continua evolutie, este in acest caz un axis mundis, care face legatura intre planul terestru si cel celest, simbolic deci intre om si divinitate, si se concretizeaza in tendinta omului spre absolut, spre cunoastere, in speranta elucidarii misterelor vietii, in acest caz cu ajutorul celui care detine aceste raspunsuri si caruia i se si adreseaza acest monolog, adica Dumnezeu. Copacul poate simboliza tocmai ideea de ratacire, de izolare si deci singuratate "copac pribeag uitat", a omului care calatoreste, pribegeste in speranta gasirii raspunsurilor la niste dileme adevarate. Aceste prime doua versuri indica tonalitatea grava in care este scris textul, avand ca tema o drama existentiala. Imaginile "Cu fruct amar si cu frunzis / Tepos si aspru-n indarjire vie" si afirmatia ca este "prins intre vecii si ceata" ilustreaza sugestiv sentimentul de indoiala pe care acesta il incearca.

"Pasarea ciripitoare" asteptata, care "sa se opreasca-n drum, sa cante si sa zboare", este vestitorul, purtatorul unui semn, mesagerul intercesor prin intermediul caruia ar primi raspunsul de la Dumnezeu, deci ar avea parte de revelatie, si care ar reusi sa izgoneasca indoiala ilustrata prin epitetul metaforic "umbra de fum". El se vede intruchipat probabil in acel copac uitat de lume si doreste ca prin aceasta revelatie sa isi gaseasca linistea, rezolvarea dilemelor existentiale, care il fac in opozitie cu unii dintre ceilalti oameni, reprezentati de "pomii cu rod" sa fie nefericit si susceptibil in unele privinte.

Termenii "copac" si "pomii" se afla in opozitie in primul rand gramaticala, primul fiind la singular si celalalt la plural, "copacul" simbolizand omul singuratic, inadapdat, care incearca sa isi depaseasca conditia prin cunoastere, pe cand "pomii" sugereaza oamenii obisnuiti care nu au dileme existentiale si care sunt multumiti cu situatia lor, ar fi deci o opozitie intre idealuri, dorinta de cunoastere, absolut si cealalta extrema reprezentata de automultumire, de ingustare a orizontului

prin lipsa de idealuri. Aceasta diferentiere plina de simboluri este sugerata in continuare si in strofa a patra: "Nu am nectare roze de dulceata, / Nici chiar aroma primei agurizi, / si prins adanc intre vecii si ceata, / Nu-mi stau pe coaja moile omizi."

in strofa a cincea este dezvoltata o alta metafora explicita, a stelelor, care sunt personificate si vazute ca "nalt candelabru" si "straja de hotare", acestea veghind si inchizand accesul intre "vecii" (eternitate) si "ceata" (necunoscut), intre pamant si cer, dar mai ales contactul dintre omul revoltat si divinitate. Este preferat cadrul nocturn pentru ca el asigura intimitatea dorita in relatia cu divinitatea, o stare propice meditatiei, invaluita de mister asa cum considera si Alexandru George: "Noaptea e vazuta ca mediu impenetrabil, compact si indistinct, asimilat cu misterul pe care-l exprima un termen-pereche: intunericul."

Strofa se incheie cu exprimarea deschisa a revoltei care va fi detaliata in strofa a sasea si a saptea: "si te slujesc; dar, Doamne, pana cand?". Sintagma "Poate ca, Doamne, mi-este de ajuns" ilustreaza nemulțumirea pe care el o simte in relatia unilaterala pe care a avut-o pana acum cu divinitatea si din partea careia asteapta o "experienta", o revelatie, si nu o viata condusa de credinta oarba, necercetata sugerata de "focuri sfinte" si versul "patruns de grelele porunci si-nvataminte", lipsita de o relatie clara cu Dumnezeu. Revelatia ar insemna eliberarea prin cunoastere, atingerea unui alt plan in relatia cu divinitatea, lipsit de neincredere si indoiala si tocmai din acest motiv este invocata.

Din penultima strofa reiese evident sentimentul parasirii de catre Dumnezeu: "in rostul meu tu m-ai lasat uitarii / si ma muncesc din radacini si sanger."; "rostul meu" se refera la destinul omului, iar cel de-al doilea vers sugereaza dilema existentiala care il incearca, intrebarile la care nu poate gasi raspuns, gandurile care il chinuie, iar sangele simbolizeaza durerea, profunda dezamagire in neimplinirea dorintei de eliberare printr-o alta relatie cu Dumnezeu, revolta in sine. Din acest motiv putem considera poemul "Psalm" o confesiune a revoltei, "a insingurarii, a parasirii" dupa cum a afirmat Nicolae Balota, "purtand - ca in filigran - cuvintele evanghelice «Dumnezeul meu, Dumnezeuul meu, pentru ce m-ai parasit»". "Psalm" este "nu incrancenare disperata, exaltare a orgoliului, nu blasfemie, ci tanguire". Revolta este exprimata deci prin tanguire, divinitatii fiindu-i invocata revelatia ("Trimite, Doamne") simbolizata de "un pui de inger", acesta fiind mesagerul traditional al lui Dumnezeu, intermediarul intre cer si pamant.

intregul monolog adresat vine practic in contradictie cu dogmele bisericesti si preceptele acesteia bazate pe indemnul "Crede si nu cerceta", dar nu este intentionat ca o negare a divinitatii, ci ca o tanguire, o cerere ce are ca scop descoperire cu adevarat a lui Dumnezeu si a "povetei sale bune". De aceea, serban Cioculescu a afirmat in legatura cu "Psalmii" lui Arghezi ca sunt "marturia unei stari agonice: a luptei interioare, in cautarea lui Dumnezeu, pe calea certitudinii materiale sau a revelatiei. Chiar cand domina sentimentul indoielii, nevoia credintei se afirma impetuoasa, ca o recunoastere indirecta a lui Dumnezeu", nefiind vorba de o negare a existentei divinitatii, o blasfemie, cum au considerat unii critici. Dar cea mai sincera interpretare a operei ne-o da totusi autorul ei, care marturisea ca "psalmi sunt intrebarile sufletului, indoielile gandului si nevoia de-a exprima tulburarea intima, ca un fel de spovedanie". "Unii au zis ca Psalmii sunt o tagada a

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

credintei, altii ca e o filozofie a negarii, dar prea putini dintre criticii literari au inteles ca era o cautare spre necunoscutul care ne inconjoara in fiecare minut."